Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Effaith yr Amddiffyniadau COVID-19 yng Nghymru

Adroddiad Cryno

Tachwedd 2023

Science Evidence Advice (SEA)

Providing evidence and advice for Health and Social Services Group on behalf of the Chief Scientific Advisor for Health

gov.wales

Effaith yr Amddiffyniadau COVID-19 yng Nghymru – Adroddiad Cryno

Mae’r adroddiad Cyngor ar Wyddoniaeth a Thystiolaeth 'Effaith Amddiffyniadau COVID-19 yng Nghymru' yn crynhoi’r ymchwil a’r data ar effaith ymyriadau anfferyllol ar boblogaeth Cymru. Mae'r adroddiad yn ystyried y data o fis Mawrth 2020 i fis Gorffennaf 2022.

Yn gyffredinol, nododd y dadansoddiad fod yr amddiffyniadau COVID-19 a oedd ar waith yn ystod y pandemig yn llwyddiannus yn gyffredinol o ran lleihau trosglwyddiad ac effaith uniongyrchol y feirws. Er hynny, roedd niwed anuniongyrchol lluosog o ganlyniad i’r amddiffyniadau hyn, ac mae’n debygol bod y rhain yn dal i effeithio ar sawl agwedd ar ein cymdeithas yng Nghymru.

Y pwyntiau allweddol:

- Roedd yr amddiffyniadau yn gyfrifol am leihau’r niwed uniongyrchol o ganlyniad i COVID-19 yng Nghymru oherwydd iddynt leihau trosglwyddiadau ac, o ganlyniad felly, lleihau hefyd nifer y derbyniadau i’r ysbyty, y marwolaethau a’r pwysau ar y GIG.

- Roedd y gorchmynion i aros gartref (y 'cyfyngiadau ar symud') yn gysylltiedig â chynnydd yn nifer y llwybrau cleifion yn aros i ddechrau triniaeth. Fodd bynnag, pe na bai'r amddiffyniadau wedi bod ar waith, gallai hyn fod wedi cynyddu ymhellach eto.

- Roedd negeseuon a chyngor y llywodraeth wedi lleihau nifer yr ymweliadau ag Adrannau Damweiniau ac Achosion Brys pan oedd ton o heintiadau yn ei hanterth, a chynnydd yn nifer y galwadau i GIG 111 Cymru.

- Roedd mwy o unigolion yn poeni ‘llawer’ am eu llesiant a’u hiechyd meddwl eu hunain yn ystod cyfnodau o amddiffyniadau COVID-19 llym. Roedd mwy o bryder ynglŷn â llesiant ac iechyd meddwl ymhlith trigolion cymunedau mwy difreintiedig, menywod a’r grwpiau oedran iau.

- Roedd yr amddiffyniadau yn gysylltiedig â chynnydd mewn anghydraddoldebau addysgol. Yn haf 2021, bu cynnydd arwyddocaol yn ystadegol rhwng y graddau a gyflawnwyd gan y rhai oedd yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim a'r rhai nad oedd yn gymwys.

- Cafodd y cynllun ffyrlo effaith gadarnhaol ar gynnal lefelau cyflogaeth yn 2020 ond roedd yn gysylltiedig â chynnydd yn nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau'r wladwriaeth. Roedd anghydraddoldebau cyflogaeth cyffredinol yn uwch.

- Roedd yr amddiffyniadau COVID-19 yn llwyddiannus o safbwynt lleihau anghydraddoldebau o ran derbyniadau i’r ysbyty yn ôl cwintel amddifadedd rhwng mis Mawrth a mis Ebrill 2020.

- Mae'r dadansoddiad yn yr adroddiad Cyngor ar Wyddoniaeth a Thystiolaeth hwn yn cyd-fynd â'r rhai o adroddiad y Gymdeithas Frenhinol 'COVID-19: examining the effectiveness of non-pharmaceutical interventions'[1] a ganfu fod gweithredu pecynnau o ymyriadau anfferyllol yn llym yn effeithiol mewn rhai gwledydd i leihau trosglwyddiadau SARS-CoV-2.

[1] Rhaglen y Gymdeithas Frenhinol ar effaith ymyriadau anfferyllol ar drosglwyddiadau Covid-19 | Y Gymdeithas Frenhinol